

HITTA I INVANDRINGENS KÄLLOR

Uppgifter om den tidiga invandringen till Sverige bör sökas i specialsamlingar, då inga heltäckande källor finns att tillgå.

Här några exempel: *Leufstaarkivet* (förteckning 72) – valloner, *Acta miscellanea* (förteckning 757.01) - finnar (vol.2), *Acta ecclesiastica* (förteckning 752.1) - främmande trosbekännare (vol. 139-141), *Acta ecclesiastica* (förteckning 752.1) - tyska och finska församlingarna i Stockholm (vol.46-48), *Kommerskollegiets kammarkontor* (förteckning 42) - Årsberättelserna ang. judar 1777-1859 (3 vol.), *Hovkanslersämbetet* (förteckning 14 "Verk och tjänstemän inom Kungl. Maj:ts kansli") - listor över i riket bosatta utlänningar 1818-1828, vol. 90. Mikrofilm finns.

Arkiv som rör vissa invandrargrupper finns också i Riksarkivet. Här kan endast nämnas *Judiska församlingens arkiv* från Stockholm (förteckning 73). Detta bestånd är placerat i Arningedepån.

Vad gäller 1800- och 1900-talen kan invandringen studeras i Riksarkivets bestånd huvudsakligen i två sammanhang: dels beträffande tillståndsgivning och kontroll, dels i fråga om beviljande av svenskt medborgarskap.

Kontrollen utövades 1914-1937 av *Statens polisbyrå för övervakande av utlänningar i riket* (arkivförteckning 42), vars arkiv bl.a. innehåller ansökningar om uppehållsböcker 1918-1927. 1920-1944 gavs olika tillstånd (från 1926 och 1928 arbets- och uppehållstillstånd) av *Socialstyrelsen*, som 1938-1944 också skötte kontrollen över utlänningar: *Socialstyrelsens byrå för sociala ärenden i allmänhet: utlänningsärenden* 1920-1937, *utlänningsbyrå* 1938- 1944, *avdelning för utlänningsförläggningar* 1940-1944 och *hemliga arkivet: utlänningsärenden* (arkivförteckningar 42, delvis i koncept på rum 1031).

Arkiven från dess efterträdare *Statens utlänningskommission*, 1944-1969, är mycket innehållsrikt (arkivförteckning 42). Dossierer bl.a. över utlänningar som blivit svenska medborgare finns i *Socialstyrelsens utlänningsbyrås* (1920-1940) och *Utlänningskommissionens kanslibyrås arkiv* (1941-1970). I kanslibyrås arkiv finns också dossier över utlänningar, som från 1920 till 1971 lämnat Sverige utan att ha blivit svenska medborgare. Till kommissionen hör också ett stort antal arkiv från flyktingläger under andra världskriget (separat förteckning 42).

Också Utrikesdepartementets arkiv innehåller material som belyser invandringen. Som exempel kan nämnas viseringsärenden hos *Expeditionen för utländska passärenden* (arkivet dock till stor del överfört till Utlänningskommissionens passbyrås arkiv).

Man ansökte om svenskt medborgarskap huvudsakligen hos *Justitiedepartementet* till den 30 juni 1969 (därefter hos Invandrarverket). Medborgarskapsakterna ligger i konseljakter på beslutsdag (1954-1969 i separat serie). Register på mikrokort över medborgarskapsansökningar 1840-1977 förvaras inlåst. Fråga efter dem i forskarexpeditionen. Numret på konseljakten för den aktuella dagen får man i departementets konseljlistor.

Sekretessfrågorna måste beaktas! Uppgifter i ärenden om kontroll av utlänningar och beviljande av svenskt medborgarskap kan vara hemliga i högst 50 år.

Andra arkiv: Statens flyktingnämnd, Utlänningsnämnden och Röda Korset.

Litteratur:

Lars Hallberg, *Källor till Invandringens historia i statliga myndigheters arkiv 1840-1990* (2001).

Tomas Hammar, *Sverige åt svenskarna. Invandrapolitik, utlänningskontroll och asylrätt 1900-1932* (1964).

Birger Lindén, *Polisbyrån för övervakande av utlänningar i riket 1914-1937*. Arkivvetenskapliga studier 3 (1962).

Elisabeth Reuterswärd, *Att söka sina utländska rötter*, Landsarkivet i Lunds skriftserie 4 (1995).

Kari Tarkiainen, *Finnarnas historia i Sverige*, 3 vol (1990, 1993, 1996).